

izvirni znanstveni članek
prejeto: 20. 6. 2006

UDK 811.163.6'282.8(497.4-14)

ITALIJANSKE JEZIKOVNE PRVINE V SPONTANEM GOVORU V SLOVENSKI ISTRI

Jana VOLK

Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, SI-6000 Koper, Garibaldijeva 1
e-mail: jana.volk@zrs.upr.si

IZVLEČEK¹

Avtorica v članku prikaže italijanske jezikovne elemente v spontanem govoru dveh govorcev iz Slovenske Istre. Analiza je nastala na osnovi govornega besedila, ki je bilo posneto v Kopru, poteka pa med stranko in prodajalcem avtomobilov. Namen članka je pokazati, koliko in na katerih ravneh so v spontanem govoru v Slovenski Istri prisotni elementi italijanskega jezika.

Ključne besede: spontani govor, italijanske interference, govorniki korpus, slovensko-italijanski jezikovni stik, Istra

ELEMENTI LINGUISTICI ITALIANI NELLA PARLATA SPONTANEA DELL'ISTRIA SLOVENA

SINTESI

L'autrice nel suo articolo presenta gli elementi linguistici italiani nella parlata spontanea di due parlanti provenienti dall'Istria slovena. L'analisi si è sviluppata sulla base del testo parlato, registrato a Capodistria. Si tratta di un dialogo fra un cliente ed un venditore di automobili. Lo scopo dell'articolo è quello di dimostrare quanto e in quali livelli vengono utilizzati elementi della lingua italiana nella parlata spontanea dell'Istria slovena.

Parole chiave: parlata spontanea, interferenze dall'italiano, corpus parlato, contatto linguistico sloveno-italiano, Istra

¹ Članek je prirejena seminarska naloga podiplomskega študija pri predmetu Kontrastivni vidiki slovenščine in italijanščine, ki je nastala pod vodstvom mentorice doc. dr. Martine Ožbot.

ITALIJANSKE JEZIKOVNE PRVINE V GOVORU
V SLOVENSKI ISTRICI

Istra je geografsko in politično razpeta med slovenski, italijanski in hrvaški prostor. Zaradi takšnega vmesnega položaja med različnimi državami in narodi je bila Istra vseskozi tudi etnično in jezikovno heterogena. Slovenska Istra, ki leži na jugozahodnem delu slovenskega geografskega prostora, predstavlja sicer majhen, a pester prostor prepletanja kultur, ki so na tem področju obstajale nekoč in ki obstajajo še danes.

Z italijanskimi interferencami v slovenskem jeziku oziroma z jeziki, ki na tem področju prihajajo v stik, so se že ukvarjali nekateri jezikoslovci – Skubic (2004) omenja Baudouina de Courtenaya, Francescata (romanski jezikovni elementi v slovenskem govoru v Vidmu, stik slovenščine in furlanščine), Godinijevo (furlanizmi v slovenskih kraških govorih, romanske izposojenke v slovenščini), Pellegrinija (lingvistični stiki slovanščine in furlanščine), Caharijo Pizzolito (interference z italijanščino v pisnih izdelkih učencev srednje šole v Nabrežini), Marcata (leksikalni romanski elementi na Tolminskem) ... Skubic je sicer preučeval italijanske interference v slovenskem jeziku na slovenskem zahodu, ki politično sodi na ozemlje Italije, nekatere od teh interferenc pa se izkazujejo tudi na področju Slovenske Istre.

Z italijanskimi jezikovnimi prvinami v delih pisateljev slovenske manjšine v Italiji se je ukvarjala Martina Ožbot, npr. v delu Mirana Košute Rapsodija v treh stavkih (Ožbot, 1995/96) ali v delu Alojza Rebule Nokturno za Primorsko (Ožbot, 2005).

Z dialektološkega stališča so istrski govor obravnavali npr. Rada Cossutta, Tine Logar in Jakob Rigler ter Poljak Mieczysław Małecki. Cossutta (1998) v slovenskih istrskih govorih zaznava pet plasti romanizacije, ki nimajo vse enakega vpliva. To so latinska, furlanska, beneška, istrskoitalijanska in tržaškoitalijanska ter italijanska plast. Najbolj pogosta je beneška plast, kar je razumljivo, saj je bila na tem ozemlju dolgo časa beneška nadoblast. Pri italijanski plasti pa gre predvsem za vpliv knjižnega jezika.

Logar (1996) na ozemlju Slovenske Istre ločuje tri govore – (1) v krajih južno in jugovzhodno od Trsta prepozna notranjsko osnovo govorov, ki je doživela nekatere inovacije, značilne za istrske govore; (2) v vaseh Kubed, Gračišče, Hrastovlje, Dol pri Hrastovljah in Zazid je poseben jezikovni otoček, kjer se je ohranila čista notranjska govornica brez inovacij; (3) na ostalem ozemlju Slovenske Istre pa prevladuje istrski govor. Na Logar-Riglerjevi karti slovenskih narečij (Logar, Rigler, 1986) je istrsko narečje razdeljeno na rižanski in šavrinski govor. Meja med njima poteka ravno čez kraje, za katere je Logar menil, da ohranjajo čisto notranjščino.

Małecki je leta 1930 izdal študijo, ki je v večji meri posvečena čakavskim in štokavskim govorom v Istri (se pravi hrvaškim), v njej pa najdemo tudi podatke o slovenskih istrskih govorih. Małecki v Slovenski Istri ločuje dva govora – pomjanskega na JZ in dekanskega na SV. Dekanski govor je po svojem razvoju bolj slovenski, kar se kaže zlasti v bogatem razvoju vokalizma, predvsem v diftongih in reduciranih samoglasnikih. Pomjanski govor je bolj soroden srbskim in hrvaškim istrskim govorom s preprostim vokalizmom, monoftongi, manj razvita je samoglasniška redukcija (Logar, 1996).

SPONTANI GOVORJENI JEZIK

Zvrst obravnavanega jezika je spontani govorjeni jezik. V spontanem govoru pogosto prihaja do ponavljanja oziroma podvajanja informacij, ki ga v tem primeru ne moremo označevati zgolj kot odvečno ponavljanje informacij, pač pa kot posledico *"delovanja različnih prostostnih stopenj v sporočanjem sistemih."* (Vitez, 1999, 29) Vsaka od jezikovnih ravnin (glasovna, besedna, skladijska ...) je že sama nosilka določenih informacij. Glede na okoliščine sporazumevanja in glede na namen sporazumevanja morajo določeni elementi teh ravnin v danem trenutku sovpadati, da omogočijo uspešno sporazumevanje. V govorni komunikaciji je jezikovna redundanca torej zagotovilo za to, da bo prilagajanje govora danim okoliščinam sporazumevanja, ki sicer zahtevajo govorna sredstva, ki so v drugačnih situacijah morda nepotrebna, uspešno. Govorna sporočila, ki nastajajo v takih okoliščinah, bi lahko poimenovali dobro tvorjeno govorno sporočilo, če govorcu omogoči, da izpolni svoj namen sporočanja, poslušalcu pa, da sporočilo neovirano zazna in razume. (Vitez, 1999)

Posamezne govorne izvedbe so subjektivne uresničitve jezikovne zmožnosti in ne zgolj upoštevanje pravil jezikovnega sestava. Vsaka govorna izvedba je zato edinstvena in neponovljiva – odvisna je od različnosti med posameznimi govorniki in tudi od različnosti posameznih govornih izvedb pri enem samem govorcu. Upoštevati moramo tudi okoliščine sporazumevanja – *"/n/i namreč dveh uporabnikov jezika, ki bi svojo jezikovno zmožnost upovedovala v istih okoliščinah ./."* (Vitez, 1999, 33)

ANALIZA SPONTANEGA GOVORJENEGA JEZIKA

Prispevek analizira govorjeni jezik v Slovenski Istri. Spontani govorjeni jezik ni normiran in tudi ni opisan, zato smo naleteli na velike težave pri ugotavljanju, ali gre v določenem primeru za odklon od norme zapisanega jezika v smeri govorjenega jezika ali gre izključno za interferenco tujega jezika ali pravzaprav za oboje. Posebej velja poudariti, da je območje obravnavanega govora jezikovno mešano in v stiku več jezikov vsekakor prihaja do vpliva enega jezika na drugega. Vendar to še

ne pomeni, da so primeri, ki so v pričujočem korpusu² označeni kot interferenca italijanskega jezika, posplošeni na celotno področje Slovenske Istre. V prispevku namreč ne normiramo govornega jezika na tem področju, pač pa popisujemo primere iz konkretne uporabe. Interference smo obravnavali na besedoslovni, oblikoslovni in skladijski ravni; razdeljene so na poglavja *Spol samostalnika*, *Število samostalnika*, *Sklon samostalnika*, *Raba predloga od*, *Vezava s predlogi*, *Stopnjevanje pridevnika*, *Števniki*, *Povzemanje s samostalnikom izraženega predmeta z osebnim zaimkom*, *Zaimek ki*, *Raba nedoločnika*, *Raba sedanjika za izražanje prihodnosti*, *Glagolski vid*, *Povratnost glagola*, *Besedni red*, *Prosti stavek*, *Glavni stavek*, *Odvisni stavek*, *Kalki*, *Besedišče in Frazemi*.

Korpus je nastal iz zvočnega posnetka dialoga, in sicer razgovora med stranko in prodajalcem pred nakupom avtomobila. Prodajalec je moški, ki smo ga glede na kriterij starost uvrstili v starostno skupino do 30 let, glede na kriterij izobrazba v skupino z univerzitetno izobrazbo. Stranka je ženska, ki smo jo glede na kriterij starost uvrstili v starostno skupino do 30 let, glede na kriterij izobrazba v skupino z visokošolsko izobrazbo. Obema govorcema je prvi jezik slovenščina, italijanskega jezika pa sta se učila iz okolja ter v osnovnošolskem in srednješolskem izobraževanju – stranka se je italijanščine učila kot drugega jezika, prodajalec pa je v srednji šoli uporabljal italijanščino kot učni jezik. Oba govorca sta doma iz Kopra. Za tak komunikacijski položaj bi pričakovali, da bo odnos med stranko in prodajalcem formalen, a sta se sogovorca poznala in zato je bil njun pogovor neformalen. To je bil tudi vzrok, da se pogovor ni omejeval le na temo avtomobilov, pač pa je zadeval tudi zasebno življenje, delo, želje, pričakovanja ... obeh govorcev. Dialog je na štirih mestih prekinjen – z dvema telefonskima klicema ter z dvema novima govorcema, ki pa nista govorila o isti tematiki; eden od njiju je spraševal po informacijah za avtomobilski servis, drugi pa je sporočal o stanju avtomobilov na parkirišču pred salonom. Salon, kjer se je snemal pogovor, stoji v neposredni bližini hitre ceste, zato pogovor pogosto zmotijo šumi avtomobilov. Sogovorca sta se med pogovorom sprehajala po salonu in na posnetku zato slišimo tudi premikanje pisarniškega stola, tipkanje po tipkovnici, oddaljevanje od snemalne naprave, zvok avtomata za pijače ... Vsi ti dodatni šumi včasih ovirajo razumevanje izgovorjenega, zato je na tem mestu v transkripciji uporabljen zapis /nerazumljivo/.

Pri iskanju izvornih besed in razlagi njihovega pomena ter pri skladijskih vprašanjih smo uporabljali italijansko-slovenski, slovensko-italijanski in italijansko-

italijanski slovar, Slovar slovenskega knjižnega jezika, frazeološki slovar, etimološki slovar in narečne slovarje (navedeni so v literaturi) ter slovnici slovenskega in italijanskega jezika. Pri nekaterih nejasnih izrazih smo se o njihovem pomenu in rabi posvetovali s prodajalcem.

V analiziranih primerih je na prvem mestu beseda ali besedna zveza, pri kateri ugotavljamo italijanske interference. Sledi primer uporabe iz raziskovanega korpusa, nato italijanska ustreznica in razlaga pojma. Temu sledi razlaga, zakaj pri navedeni iztočnici opazamo italijansko interferenco.

Spol samostalnika

Navajamo primere, pri katerih ugotavljamo italijanske interference pri spolu samostalnika (glede na knjižno slovenščino).

radja – *radje skorajda ne čuješ*; ita. *la radio*, v pomenu radio. V italijanščini je samostalnik ženskega spola, v knjižni slovenščini pa moškega (radio).

kafe – *boš kafe? kaj piješ? kapučin belo kavo?*; ita. *il caffè*, v pomenu kava. V italijanščini je samostalnik moškega spola, v knjižni slovenščini ženskega (kava). Vendar se tudi v osrednjih slovenskih govorih uporablja izraz kafe, ki je običajno moškega spola, lahko tudi srednjega spola.

bičikleta – *ne vem kaj se mi bol spleča bičikleta*; ita. *la bicicletta*, v pomenu kolo. V italijanščini je samostalnik ženskega spola, v knjižni slovenščini srednjega (kolo, v govornem jeziku tudi bicikl, ki pa je moškega spola).

Število samostalnika

Pri obravnavi števila samostalnika gre predvsem za vprašanje, ali in koliko se dvojina še uporablja. Knjižna slovenščina dvojino pozna, italijanščina pa ne. Res pa je, da se dvojina vedno bolj izgublja v govorih po celotnem slovenskem ozemlju in uporabe množine namesto dvojine ne moremo vedno pripisati vplivu italijanščine.

dve opreme – *dejansko pol maš pa dve opreme al gæiks al pa gees ena je una ta bol ki ma feltne ki ma vse*; ita. *due allestimenti*

dve varjante – *ma zdej mam tle dve varjante*; ita. *due varianti*. V obeh primerih gre za strukturo, ki ima števniki v dvojini, samostalnik pa v množini. Čeprav se tudi v osrednjih slovenskih govorih izgublja uporaba dvojine, lahko v teh primerih zagovorjamo vpliv italijanščine s tem, da italijanščina dvojine sploh ne pozna.

2 Zvočni posnetek govora in fonetična transkripcija se nahajata pri avtorici. Celotne transkripcije zaradi prostorske omejenosti ne prilagamo k članku, v naslednjem poglavju pa je nekaj ilustrativnih odlomkov govornega korpusa.

mi, vi – *mi smo neki računali (jutri moram zjutraj ona ma izpit jaz mam delo), al greste vi kam gor?, v pomenu midva, vidva; ita. noi, noi due, voi, voi due.* Glede na to, da italijanščina ne pozna dvojine, lahko rabo zaimka v množini pripišemo italijanskemu vplivu, vendar tudi osrednji slovenski govori opuščajo rabo dvojine.

Pogosti so tudi primeri, ko je uporabljen zaimek v dvojini, glagol pa v množini (npr. midva gremo).

Sklon samostalniške besede

V slovenskem jeziku se samostalniške in pridevniške besede sklanjajo, italijanščina ustrezne sklone izraža z uporabo predlogov (Berce, 2001, 72).

salon fiat – *čaki tle je salon fiat kaj je tam dol?, v pomenu fiatov salon; ita. il salone della fiat, il salone fiat.* V tem primeru je prisoten tudi obrnjen vrstni red samostalnika in pridevnika. Nesklanjanje samostalnika, ki se pojavlja pri tujih lastnih in občnih imenih, kaže na italijansko interferenco.

salon rabljena vozila – *en prvi salon rabljena vozila drugi salon ə suzuki, v pomenu salon rabljenih vozil; ita. il salone degli automobili usati, il salone veicoli usati.* Nesklanjanje samostalnika kaže na italijansko interferenco, ko ostane besedna zveza v imenovalniku, sklon je razviden iz uporabljenega predloga (*di*).

salon suzuki – *en prvi salon rabljena vozila drugi salon ə suzuki, v pomenu suzukijev salon; ita. il salone della suzuki, il salone suzuki.* Nesklanjanje samostalnika, ki se pojavlja pri tujih lastnih in občnih imenih, kaže na italijansko interferenco.

kaj gledaš bencin dizel – *G 2: mazda tri kaj gledaš bencin dizel? G 1: ne vem kaj se mi bol spleča, v pomenu kaj gledaš bencinski ali dizelski motor oziroma v pogovorni različici bencinca ali dizla; ita. cosa guardi benzina o dizel.* Nesklanjanje samostalnika kaže na italijansko interferenco, ko ostane besedna zveza (v tem primeru okrajšana v eno besedo) v imenovalniku, sklon je razviden iz uporabljenega predloga, ki ga v tem primeru ni (niti v italijanskem jeziku).

glede recimo kredit al lizing – *ti in kaj pa ə glede recimo kredit al lizing kaj se bol spleča?, v pomenu glede recimo kredita ali lizinga; ita. riguardo al credito o al lizing.* Nesklanjanje samostalnika kaže na italijansko interferenco, ko ostane besedna zveza v imenovalniku, sklon je razviden iz uporabljenega predloga (*a*).

odvisno samo motor ne al bo – *in potem odvisno samo motor ne al bo zdej pri teh tamajhnih recimo veš to če kupuješ avto tam ki ma motor ə ne vem šestdeset sedemdeset konjev bencinar ne, v pomenu odvisno od motorja; ita. dipende solo dal motore se sarà ...* Nesklanjanje samostalnika kaže na italijansko interferenco, ko ostane besedna zveza v imenovalniku, sklon je razviden iz uporabljenega predloga (*da*).

oprema je ful notri – *to je ena štiri motor petindevtedeset konjev ə avto je takšen trivraten športen feltne oprema je ful ne notri od klime centralno daljinsko blil erbegou štiri notri potem ima ə esəpə ima, v pomenu veliko je opreme, je dobro opremljen; možno po analogiji ita. l'allestimento ful optional (frazza, ki jo uporabljajo prodajalci avtomobilov). Pogosta je tudi fraza l'allestimento è completo.* Nesklanjanje je verjetno po analogiji prve fraze.

sporting avtomatično ga črtamo – *G 1: ful me moti ne vem zakaj sam ne bi rada imela treh vrat to je problem G 2: okej dobro pol ə sporting avtomatično ga črtamo ne, v pomenu sportinga (fiat punto z oznako sporting) avtomatično črtamo; ita. lo sporting lo eliminiamo.* Nesklanjanje samostalnika, ki se pojavlja pri tujih lastnih in občnih imenih, kaže na italijansko interferenco.

kaj pri fiat nima nič? – *G 2: po drugi strani suzuki tri leta garancije G 1: kaj pri fiat nima nič? G 2: je dve leti garancije, v pomenu kaj pri fiat ni nič (garancije) ali fiat nima nič (garancije); ita. da fiat non c'è (la garanzia), la fiat non ha garanzia.* Nesklanjanje samostalnika, ki se pojavlja pri tujih lastnih in občnih imenih, kaže na italijansko interferenco. Lahko gre tudi za interferenco, ko ostane besedna zveza v imenovalniku, sklon je razviden iz uporabljenega predloga (*da*).

ta dva (je mal večji punto) – *G 1: ki mazda dva mi je ful škifo G 2: ta dva je mal večji punto, v pomenu ta (mazda) dvojka; ita. questo due (è un po più grande della punto).* Dva je glavni števniki, glavni števniki se v italijanščini ne sklanjajo (Berce, 2001, 126), zato verjetno tudi tu ohranja imenovalniško obliko.

brez nič – *G 2: to je brez nič G 1: brez nič ja G 2: nobenih obresti nič samo golo, v pomenu brez vsega; ita. senza niente.* Nedoločni zaimki se v italijanščini ne sklanjajo (Berce, 2001, 116) in zato nedoločni zaimek tu ohranja imenovalniško obliko.

Raba predloga od

V knjižni slovenščini bi na mestu predloga *od* stal iz samostalnika izpeljan pridevnik kot izraz svojilnosti, samo rodilnik ali kakšen drug predlog. Ni pa nujno, da taka redundantna raba predloga *od* pomeni italijansko interferenco, saj se raba predloga *od* ob rodilniku v govorjenem jeziku širi tudi v osrednje slovenske govore (Skubic, 1997, 70).

salon od alfe – *in kje je salon od alfe?, v pomenu alfin salon; ita. il salone dell'alfa.*

salon od fiata – *ja potem tam je salon od fiata, v pomenu fiatov salon; ita. il salone della fiat.*

eno jajce od avta – *in in kaj če je honda je eno jajce od avta jaz sem mislil da je kaj, v pomenu slab avto; ita. la merda di ..., una scatola d'auto ...*

Vezava s predlogi

Navajamo tiste primere, pri katerih je predlog, s katerim se vezeta glagol ali predmet, drugačen od uporabljenega predloga v slovenskem jeziku.

kaj je dobro da ima avto za kupit – *ne ne ma res kaj moraš pazit kaj recimo pri kaj je dobro da ima avto za kupit?*, v pomenu kaj je dobro, da ima avto, ki ga kupiš/kupuješ, ki bi ga rad kupil; ita. *l'auto da comprare*, verjetno po analogiji, ko predlog *da* pomeni lastnost. SSKJ ne pozna vezave glagola kupiti ali kupovati s predlogom za v navedenem pomenu.

skoz most – *ven in levo skoz most n- na tako čez cesto*, v pomenu čez most; ita. *sopra il ponte*, sopra pomeni tudi skozi, ali tudi *attraverso il ponte*, čez; *attraversare il ponte* v pomenu prečkati most. Vendar se glagol *attraversare* lahko uporablja tudi v pomenu skozi, npr. *attraversare il tunnel/la galleria*. Mogoče pride v govoru dvojezičnih govorcev do mešanja različnih pomenov za en izraz in zato pride do napačne rabe, ki se kaže kot interferenca.

ma jə majhen tipo panda – *G 1: tojota jaris je premajhen za tolko keša ki ga ma- ki ga daš kolko je dva milijona šeststo G 2: ja ben kaj in G 1: ma je majhen tipo panda*, v pomenu je majhen (podobno) kot panda, verjetno po analogiji ita. *del tipo, sul tipo di*, kar pomeni biti podoben.

avto pet vrat al tri vrata – *recimo ti gledaš avto pet vrat al tri vrata?*, v pomenu avto s petimi vrati ali s tremi vrati; ita. *l'auto a cinque o tre porte*, verjetno po analogiji, ko predlog *a* pomeni način izvedbe. V pogovornem jeziku prodajalcev avtomobilov je v rabi tudi fraza brez predloga – *l'auto cinque o tre porte*.

bi šli tle v eno zamejsko osmico – *smo razmišljali da bi v nedeljo da bi šli tle v eno zamejsko osmico*, v pomenu bi šli na osmico. V raziskovanem korpusu se mešata besedni zvezi *iti na osmico* in *iti v osmico*. Mogoče je temu vzrok dejstvo, da se v italijanščini za slovenska predloga *v* in *na* lahko uporabljata predloga *in* ali *a*. Zato je možno, da pri dvojezičnih govorcih prihaja do mešanja uporabe obeh predlogov.

na pet vrat – *ua ke dobro ma saj je na pet vrat?*, v pomenu s petimi vrati; ita. *auto a cinque porte*, verjetno po analogiji, ko predlog *a* pomeni način izvedbe. SSKJ ne pozna vezave s predlogom *na* v navedenem pomenu.

radio na empetrije – *G 1: jaz bi radio na empetrije G 2: verjamem ja da bi rada na empetrije sam hm hm ma to je tko ne*, v pomenu radio z empetri (mp3) predvajalnikom; *la radio ad MP3, lettore MP3*, verjetno po analogiji, ko predlog *a* pomeni način izvedbe. SSKJ ne pozna vezave s predlogom *na* v navedenem pomenu.

na tri vrata – *ja ne ne vem zakaj ma ni mi všeč na tri vrata*, v pomenu s tremi vrati; ita. *(l'auto) a tre porte*, verjetno po analogiji, ko predlog *a* pomeni način izvedbe. SSKJ ne pozna vezave s predlogom *na* v navedenem pomenu.

iz kje prihajajo – *da bodo vedeli iz kje prihajajo ne*, v pomenu od kod prihajajo; ita. *da dove vengono*, italijanščina ne ločuje predlogov *iz* in *od*, oziroma sta za oba predloga možna ali *da* ali *di*. Zato je možno, da pri dvojezičnih govorcih prihaja do mešanja uporabe obeh predlogov.

te peljem tam – *kaj te peljem tam?*, v pomenu te peljem tja; ita. *ti porto là*, italijanščina ne ločuje med predlogoma *tam* in *tja*, za oba primera je v rabi predlog *là*.

obrok na mesec – *koliko pride en obrok na mesec? štirideset tisoč je obrok na mesec ne*, v pomenu mesečni obrok; ita. *rata mensile* oziroma *l'ammontare al mese*, italijanski predlog *a* ustreza tudi slovenskemu predlogu *na*. Besedna zveza obrok na mesec je pogovorna različica besedne zveze mesečni obrok.

računov za plačevati – *nimaš stroškov ne nimaš računov za plačevati vode elektrike stanovanja a otrok a ne vem kaj je še zraven ne*, v pomenu računi, ki jih moraš plačevati; ita. *i conti da pagare*, verjetno po analogiji, ko predlog *da* pomeni lastnost (računov) oziroma dolžnost (osebe v povezavi z računi). Besedna zveza računi za plačevati je pogovorna različica zveze računi, ki jih moraš plačati.

Stopnjevanje pridevnika

Eden od načinov tvorbe elativa je v italijanščini dodajanje prislova načina ali intenzivno ponavljanje pridevnika ali prislova (Skubic, 1997, 77). Knjižna slovensčina take tvorbe elativa ne pozna, pač pa se elativno stopnjevanje izraža z obrazilom *pre-* ali s prislovi (Toporišič, 2000, 325).

zlo zlo težko – *G 2: to to je težko pri lizingu recimo ne G 1: zakaj? G 2: ker je tam brez pologa je zlo zlo težko; ita. molto molto difficile*. Tvorba elativa s ponavljanjem prislova kaže na italijanski vpliv, kar je ugotavljala že Mikolič (2004, 115–116). Vendar se struktura s ponovljenim prislovom *zelo* pojavlja tudi v osrednjeslovenskem pogovornem jeziku.

golo golo (opremo) – *G 2: zdaj tako moraš tudi ti malo vedet al boš ti uno osnovno varjanto vzela G 1: ma ne glih uno golo golo osnovno ne; ita. l'allestimento più povero*. Tvorba elativa s ponavljanjem pridevnika kaže na italijanski vpliv, v govoru prodajalcev avtomobilov pa se uporablja fraza *più povero* v pomenu osnovna, najbolj osnovna, čisto osnovna oprema.

Števniki

prvo – *alora prvo*, v pomenu prvič oziroma najprej; ita. *come primo*.

Povzemanje s samostalnikom ali z osebnim zaimkom izraženega predmeta z osebnim zaimkom

Povzemanje s samostalnikom ali z osebnim zaimkom izraženega predmeta z osebnim zaimkov je poznano iz italijanskega jezika. V tem primeru gre za željo po posebnem poudarjanju prvine, ki ne zavzema prvega mesta v stavčni strukturi; to namreč pripada osebkmu (Skubic, 1997, 84).

za vsak mail ga poslat – ponavljanje prvin *mejl* in *ga*

da ti je všeč tebi – ponavljanje prvin *ti* in *tebi*

da ti je tebi všeč – ponavljanje prvin *ti* in *tebi*

kašen fiat punto mi ti meni priporočaj – ponavljanje prvin *mi* in *meni*

sporting avtomatično ga črtamo – ponavljanje prvin *sporting* (v pomenu *fiat punto* z oznako *sporting*) in *ga*

kašna vprašanja to boš ti – ponavljanje prvin *vprašanja* in kazalnega zaimka *to*

tebi bi ga potem za dva sedemsto ti ga lahko zrihtam – ponavljanje prvin *tebi* in *ti*

če ga avgusta registriram avto – ponavljanje prvin *ga* in *avto*

Zaimek ki

V italijanščini je oziralni zaimek *chi* nepregiben (Berce, 2001, 112). Lahko ima istočasno kazalni in relativni pomen. V slovenščini je "oblikoslovna posebnost /.../ oziralni zaimek ki: v odvisnih sklonih mu spol, sklon in število izražajo oblike osebnega zaimka." (Toporišič, 2000, 338) Nesklanjanje oziralnega zaimka v primerih, ko ostaja nepregiban, je torej italijanski vpliv. Vedno bolj pogost pa je tudi pojav, da se beseda *ki* uporablja tudi kot veznik v odvisnih stavkih – kot veznik, ki uvaja vzročni odvisnik (**ki nisem navajena ...**, **ki jutri rabi neki ...** – ker nisem navajena, ker jutri rabi nekaj), veznik, ki uvaja prilastkov odvisnik (**mi smo pod /ime firme/ ki je potem še v drugih državah ...**, **ki je svetovna firma ...**), veznik, ki uvaja časovi odvisnik (**ki boš mela petsto jurjev plače ...** – ko boš imela petsto jurjev plače), veznik, ki uvaja pogojni odvisnik (**že ki kupiš avto za ...** – že če kupiš avto za), uporablja se tudi kot veznik, ki uvaja primerjani člen (**za tolko keša ki ga daš ...** – za tolko denarja kot ga daš), namesto samostalniškega oziralnega zaimka kar (**damo deset procentov pologa ki bo najbolj sigurno** – damo deset procentov pologa, kar bo najbolj gotovo /v tem primeru je v italijanščini sicer običajen "il che", ne "che"/), kot vzklični element (**ki lepo** – kako lepo).

Raba nedoločnika

V osrednji slovenščini je nedoločnik malo rabljen, zato ima Skubic (1997, 95–96, 109–110) njegovo rabo za romanski vpliv.

ne zgubit – *ne zgubit štirsto jurjeu u dveh letih je malo nič*, v pomenu da se ne izgubi, da ne izgubiš. "Za

slovenščino raba nedoločnika ni presenetljiva, kadar ta tvori glagolsko perifrazo, nanavadna pa je raba ob pridevniku ali prislovu." (Skubic, 1997, 96). V tem primeru nedoločniku *zgubit* sledi pridevniška beseda *štirsto*; ita. *per non perdere, per risparmiare*.

(opremo) vzet – *tam pa vsekakor polno opremo ta boljše vzet*, v pomenu vzami; ita. *prendere l'allestimento*. V Slovenski slovnici je taka raba nedoločnika opisana kot zelo splošno dejanje (Toporišič, 2000, 400).

Raba sedanjika za izražanje prihodnosti

V pogovornem jeziku je uporaba sedanjika za izražanje dejanj, ki se bodo dogodila v prihodnosti, pogost pojav. Slovenska slovnica predvideva, da "prihodnost izražajo pogosteje dovršni kot nedovršni sedanjiki. Lahko pa se umeščenost dejanja v prihodnji čas vidi tudi iz sobesedila." (Toporišič, 2000, 393) Zato smo bili v spodaj navedenih primerih pogosto v dvomih, ali lahko tako uporabo sedanjika štejejo kot vpliv italijanskega jezika ali kot značilnost govorenega jezika.

kaj piješ – v pomenu kaj boš pila; ita. *cosa bevi?*

vzamem kredit (za pet let) – v pomenu bom vzela kredit (za pet let); ita. *prendo il mutuo (a cinque anni)*

ti potem ko prodajaš avto – v pomenu potem ko boš prodala/prodajala avto; ita. *quando vendi la macchina*

ti ne greš? – v pomenu ti ne boš šel; ita. *tu non vai?*

se čujemo v nedeljo – v pomenu se bova slišala v nedeljo; ita. *ci sentiamo domenica*. Kot zanimivost naj omenim, da se besedne zveze se čujemo ali se slišimo po analogiji iz italijanščine v pogovornem jeziku velikokrat uporablja tudi nekakšna kombinacija slovenščine in italijanščine v zvezi se *sentiamo*.

kaj grem zdaj naredit – v pomenu kaj bom šel/kaj naj grem naredit; ita. *che (cosa) vado a fare?*

v ponedeljek ne delamo – v pomenu v ponedeljek ne bomo delali; ita. *lunedì non lavoriamo*

kaj greste na zamejsko osmico – v pomenu ali boste (v nedeljo) šli na zamejsko osmico; ita. *andate alla osmica*

greš z nami – v pomenu boš šla z nami; ita. *vieni con noi?*

nardimo breskovec se dobimo pri nas spijemo ... in pol gremo – v pomenu bomo naredili breskovec, se bomo dobili pri nas, bomo spili ... in potem bomo šli; ita. *facciamo, ci troviamo, beviamo, andiamo*

in pol naročimo – v pomenu in potem bomo naročili; ita. *e poi ordiniamo*

se vidimo pol – v pomenu se bomo videli potem; ita. *ci vediamo*

pridem – v pomenu bom prišel; ita. *vengo*

in pol si kupim en otok – v pomenu in potem si bom kupil; ita. *e poi mi compro un'isola*

se preselim dol – v pomenu se bom preselil; ita. *trasferisco*

greste k /ime/ danes? – v pomenu boste šli k /ime/ danes; ita. *andate da /nome/ oggi?*

kdo gre vse? – v pomenu kdo vse bo šel; ita. *chi va?*

grejo v Napoli – v pomenu bodo šli v Napoli; ita. *vanno a Napoli/partono per Napoli*

danes grejo ja – v pomenu danes bodo šli ja; ita. *vanno oggi (si)*

ne gre – v pomenu ne bo šel; ita. *non va*

ti ne greš? – v pomenu ti ne boš šel; ita. *tu non vai?*

za koliko časa grejo – v pomenu za koliko časa bodo šli; ita. *per quanto tempo vanno/quanto tempo ci staranno?*

Glagolski vid

Slovenski knjižni jezik pozna razlikovanje med dovršnim in nedovršnim glagolskim vidom, ki ga izraža z morfemi (Toporišič, 2000, 348–350), italijanščina pa nima glagolskega vida, temveč aspekt, pri katerem funkcionira opozicija med perfektivnostjo in imperfektivnostjo drugače kot slovenska (Skubic, 1997, 88).

v bistvu ohrani – G 1: *ne vem kaj se mi bol splača* G 2: *hja kaj se bol splača* G 1: *bičikleta* G 2: *to itak ne ma tako lej c zdej če maš al če boš mela avto malo več cajta to da ne boš po dveh letih treh letih menjala ne* G 1: *ne ne bom ne* G 2: *ja ne vem kaj lahko dobiš ə ə ə kəšno službo ki boš mela petsto jurjev plačo pa boš menjavala avte tko ko gate mama mija ne pol dizel u bistvu ohrani malo več vrednosti ne*, v pomenu ohranja; ita. *tenere, conservarsi*

Povratnost glagola

ko bi si ti hotela – v pomenu kot bi ti hotela, kot bi sama hotela. V slovenščini glagol hoteti nima povratne oblike (SSKJ, 1997), v italijanščini je možna – *volersi*.

Besedni red

Pravila slovenskega knjižnega jezika določajo, da v besedni zvezi samostalnik in pridevnik, v primeru ko je pridevnik levi ujemalni prilastek, pridevnik stoji na levi strani samostalnika (Toporišič, 2000, 558–562), v spodnjih primerih je na prvem mestu samostalnik, kar je običajno za italijanski jezik (Berce, 2001, 87–88).

salon fiat – v pomenu fiatov salon, v govorjenem jeziku tudi salon od fiata; ita. *il salone (della) fiat*. Stava pridevnika (*fiat oziroma fiatov*) za samostalnik (*salon*) kaže na italijansko interferenco.

salon suzuki – v pomenu suzukijev salon, v govorjenem jeziku tudi salon od suzukija; ita. *il salone (della) suzuki*. Stava pridevnika (*suzuki oziroma suzukijev*) za samostalnik (*salon*) kaže na italijansko interferenco.

mama mija – v pomenu moja mama; ita. *mamma*

mia. Stava pridevnika (*mija oziroma moja*) za samostalnik (*mama*) verjetno kaže na italijansko interferenco. V slovenščini je v primeru čustvenosti – kar v tem primeru verjetno je – dopustna tudi stava pridevnika za samostalnik.

klimatsko napravo ročno – v pomenu ročno klimatsko napravo; ita. *il climatizzatore manuale*. Stava pridevnika (*ročno*) za samostalnik (*napravo*) kaže na italijansko interferenco.

po merah zunanjih – v pomenu po zunajih merah; ita. *su misure esterne*. Stava pridevnika (*zunanjih*) za samostalnik (*merah*) kaže na italijansko interferenco.

na faks na prometni – v pomenu na prometni faks. Če med *faks* in *prometni* ne bi bilo predloga *na*, bi lahko stavo pridevnika (*prometni*) za samostalnik (*faks*) razumeli kot italijansko interferenco (*la facoltà dei trasporti*). Glede na način, kako je bila besedna zveza podana (kratka pavza med besednima zvezama *na faks* in *na prometni* ter rastoč tonski potek na besedi *faks*, kar običajno kaže na to, da govorec želi obdržati besedo oziroma še nekaj dodati), pa mislimo, da gre v tem primeru bolj za dopolnitev stavka z manjkajočo informacijo.

opremo polno – v pomenu s polno opremo ali z vso opremo, mogoče po analogiji v *polni opremi* ita. *l'allestimento completo, l'allestimento ful optional*. Stava pridevnika (*polno*) za samostalnik (*opremo*) kaže na italijansko interferenco.

so končali sporting ja delat punto – v pomenu so končali delat punto sporting. Stava pridevniške besede (*sporting*) za samostalniško (*punto oziroma fiat punto*) kaže na italijansko interferenco. Glede na način, kako je bila informacija podana (kratka pavza med besedno zvezo *sporting ja delat* in besedo *punto* ter rastoč tonski potek na besedi *delat*, kar običajno kaže na to, da govorec želi obdržati besedo oziroma še nekaj dodati) pa mislimo, da gre v tem primeru bolj za dopolnitev stavka z manjkajočo informacijo.

Prosti stavek

Po romanskem vzoru je tudi stava pomožnika pred deležnikom. V romanskih jezikih pomožnik ne more slediti deležniku (Skubic, 1997, 103–104).

sem gledla hondo – gledala sem hondo; ita. *ho guardato (la) honda*. Stava pomožnika (*sem*) pred deležnik (*gledala*) kaže na italijanski vpliv.

oprema je ful notri – notri je veliko opreme; ita. *c'è l'allestimento completo, l'allestimento è completo*. Možno je, da gre za analogijo po frazi *l'allestimento è completo* (oprema je (po)polna) ali pa preprosto za posebnosti spontanega govora, ko se govorec na izrečeno ne more pripraviti in se prilagaja trenutnim okoliščinam sporazumevanja. V slovenskem jeziku težko razložimo tako takšen besedni red kot tudi nesklanjanje samostalnika.

kako kupiš to? – kako to kupiš?; ita. *come compri questo, come puoi comprare questo?* V italijanskem jeziku stoji v vprašalnih stavkih osebek (*to*) za povedkom (*kupiš*) (Berce, 2001, 273–274). V slovenskem jeziku je lahko, če upoštevamo členitev po aktualnosti (Toporišič, 2001, 668–669), na zadnjem mestu tista beseda, ki govorcju pomeni jedro oziroma novo ali najpomembnejšo informacijo.

majce sem naredil – naredil sem majice; ita. *ho fatto le magliette*. Stava pomožnika (*sem*) pred deležnik (*naredil*) kaže na italijanski vpliv.

Glavni stavek

V italijanščini stoji oblika pomožnega glagola biti pred deležnikom (Skubic, 1997, 103–104), v slovenščini za deležnikom (Toporišič, 2000, 387–388). V govoru se praktično povsod po Sloveniji pojavljajo oblike, ki imajo na prvem mestu pomožni glagol biti, ki mu sledi deležnik. Stavo pomožnika in deležnika lahko torej opravičujemo z obeh zornih kotov – kot pogovorno različico ali kot vpliv italijanščine.

sem razmišljala – razmišljala sem; ita. *ho pensato*. Stava pomožnika (*sem*) pred deležnik (*razmišljala*) lahko kaže na italijanski vpliv.

sem rekla – rekla sem; ita. *ho detto*. Stava pomožnika (*sem*) pred deležnik (*razmišljala*) lahko kaže na italijanski vpliv.

sem že misla – mislila sem že; ita. *ho già pensato*. Stava pomožnika (*sem*) pred deležnik (*misla*) lahko kaže na italijanski vpliv.

Odvisni stavek

Na slovenskem zahodu ostaja struktura glavnega stavka nespremenjena, tudi če stoji odvisnik pred njim (Skubic, 1997, 106).

jaz če ti nardim – če ti jaz naredim; ita. *io se ti faccio, se te lo faccio*. V italijanščini tudi odvisni stavek ohranja strukturo glavnega stavka, besedni red ostaja nespremenjen, kot da ga ne uvaja veznik. Bolj verjetno je, da gre v tem primeru za namerno poudarjanje in izpostavljanje osebkja na začetek odvisnega stavka.

v ponedeljek da bom mogla prit delat – da bom morala v ponedeljek priti delat; ita. *lunedì dovrò lavorare*. V italijanščini tudi odvisni stavek ohranja strukturo glavnega stavka, besedni red ostaja nespremenjen, kot da ga ne uvaja veznik. Bolj verjetno je, da gre v tem primeru za namerno poudarjanje in zato postavljanje najbolj pomembne informacije na prvo mesto.

ki v ponedeljek mamoz praznik – ker imamo v ponedeljek praznik, ita. *perché lunedì è festa*. V italijanščini tudi odvisni stavek ohranja strukturo glavnega stavka, besedni red ostaja nespremenjen, kot da ga ne uvaja veznik.

ki ne da se mi poslušat ljudi ki godrnjajo – ker se mi ne da poslušati ljudi, ki godrnjajo; ita. *perché non ho voglia di ascoltare le persone che brontolano*. V italijanščini tudi odvisni stavek ohranja strukturo glavnega stavka, besedni red ostaja nespremenjen, kot da ga ne uvaja veznik.

Kalki

Kalkiranje je "postopek, pri katerem z jezikovnimi sredstvi lastnega jezika posnemamo pomen neke besede ali strukture oz. njeno zgradbo v tujem jeziku." (Skubic, 1997, 113) Navedene so besedne zveze, ki imajo v slovenščini bodisi drugačno obliko ali drugačen pomen.

ne rabi – v pomenu ne potrebuje, ni potrebno, ni treba; ita. *non serve*

sej rabi – v pomenu je potrebno, mora biti; ita. (*appunto*) *serve*

kaj ti rabi – v pomenu kaj potrebuješ, kaj ti bo; ita. *a che ti serve*

ne znam – v pomenu ne vem; znati in vedeti imata v italijanščini isti glagol – *sapere* – ita. *non so (che cosa chiedere)*

ne rabi tretje – v pomenu ne potrebujemo še tretje (corse), ni potrebna še tretja, nočemo še tretje; ita. *non serve la terza (corsa)*

pustimo jih stat – v pomenu ne ukvarjajmo se z njimi, dovolj o tem – ita. *lasciamo (li) stare*

niti da ti povem – v pomenu bolje, da ti ne povem; ita. *neanche ti dico*

če te interesira – v pomenu če te zanima, če si zainteresirana; ita. *se ti interessa*, glagol *interessare* je tudi povratni glagol, od tu tudi zaimek *te, tebe*

jajca – v slabšalnem pomenu, ničvredna, slaba stvar; ita. *i coglioni, le balle*

kolko mi pride (obrok na mesec) – v pomenu kolikšen je mesečni obrok; ita. *quanto (mi) viene la rata mensile*

z isto opremo – v pomenu z enako opremo; v italijanščini je za isti in enak možna ena oblika – *con l'allestimento uguale*. Poudariti moramo, da se tudi v osrednjih slovenskih govornih mešata obe obliki.

greš vija – v pomenu odideš; ita. *andare via*

gre naprej avto – v pomenu, če je avto v voznem stanju, če se ga lahko vozi; ita. *l'auto va avanti*

rabi peljat – v pomenu mora peljati, prepeljati (neko stvar); ita. *bisogna portare*

pije več bencinc – več pije bencinc/bencinski motor; ita. *consuma di più il benzina (l'automobile a benzina)*

kolko časa se bi čakalo – kolko časa bi se čakalo, bi se moralo čakati, bi bilo treba čakati; ita. *quanto tempo si dovrebbe aspettare?* Gre za italijansko sosledje povratnega zaimka in "nedeljive" glagolske oblike.

je dve leti garancije – je dve leti garancije; ita. *ci sono due anni di garanzia*. Gre za strukturo pogovor-

nega stavka v pogovornem jeziku (*c'è due anni di garanzia*). V slovenščini bi namesto glagola *biti* (je) na tem mestu pričakovali glagol *imeti* (ima dve leti garancije).

Besedišče

Prve, krepko natisnjene besede oziroma iztočnice so romanizmi. Pomišljaju sledijo primeri uporabe, beseda iz italijanskega jezika, nato razlaga pomena.

čaju – *čaju dober dan, gospod ..., ajde čau*; ita. *ciao*, v pomenu zdravo, pozdravljen

ma – *ma ne več kot ena štiri ..., ma ja dobro to ni panike, ma ni glih tašen ...*; ita. *ma*, na začetku stavka v pomenu a, vendar, tudi za krepitev, zlasti v zvezi s pridevnikom ali prislovom

kafe – *boš kafe?*; ita. *caffè*, v pomenu kava

kapučin – *kaj piješ? kapučin, belo kavo?*; ita. *cappuccino*, v pomenu kava s smetano ali spenjenim mlekom

ben – *ben super izvolte*; ita. *bene*, v pomenu dobro, prav, velja, drži, tudi za podkrepitev izrečenega

bala – *bala ne bi mogla napisat*; ita. *balla*, v pomenu čenče, izmišljotina, laž, v tem primeru verjetno tudi kako slabo, kakšna napaka

nula – *ej nula dzero*; ita. *nulla*, v pomenu nič

dzero – *ej nula dzero*; ita. *zero*, v pomenu nič

pero – *ma kako ga je napizdil tipa da kaj pošilja te pizdarije pero za vsak mejl ga poslat*; ita. *però*, v pomenu a, toda, vendar, zato

alora – *alora si mi napravil vprašanja?*; ita. *allora*, v navedenih primerih predvsem v pomenu no, pri označevanju časa tudi v pomenu takrat, tedaj

škifo – *ki mazda dva mi jə ful škifo*; ita. *schifo*, v pomenu odvrtno, tak, ki ni všeč

bičikleta – G 2: *hja kaj se bol splača* G 1: *bičikleta* G 2: *to itak*; ita. *bicicletta*, v pomenu kolo

si – G 1: *kaj smo že?* G 2: *a?* G 1: *si ga vklopljeno?* G 2: *kaj?* G 1: */smeh/ kaj si ga vklopil?* G 2: *si sej rabi* G 1: *ma*; ita. *sì*, v pomenu da

tipo – *ma recimo ti manši tipo punto al kej tašnega*; ita. *tipo*, v pomenu tip, vrsta, v navedenih primerih predvsem kot primerjava – npr. *recimo ti manjši kot (je) punto al kej tašnega*

apunto – G 2: *ma dobro fa škifo* G 1: *apunto*; ita. *appunto*, v pomenu da, tako je, točno tako, v navedenem primeru kot pritrditev sogovornu

simpatiko – G 2: *auto je ful širok ne pa visok pa* G 1: *simpatiko*; ita. *simpatico*, v pomenu simpatičen, prijeten, privlačen

košta – *a ko kupiš košta eno uko z glave*; ita. *costare*, v pomenu stati, veljati

apropozito – *apropozito kaj delaš v nedeljo?*; ita. *a proposito*, v pomenu da ne pozabim, ko ravno govorimo o tem

rozeta – *se da eno rozeto notri*; ita. *rosetta*, v pomenu podložka oziroma v navedenem pomenu okrasni okvir. Izraz rozeta sicer najdemo tudi v SSKJ-ju, a v

pomenu *"okras v obliki stiliziranega cvetja ali kar je temu podobno"*.

prendere – *ja nimam izbire to je prendere o lašare*; ita. *prendere*, v pomenu vzeti, vzami

lašare – *ja nimam izbire to je prendere o lašare*; ita. *lasciare*, v pomenu pustiti, pustiti

kavolo – *ke kavolo jaz čem plavega pet vrat*; ita. *cavolo*, v pomenu nič, zanič, v navedenih primerih izražanje nestrinjanja

pure – G 1: *in tašnega tipa noter* G 2: *pure*; ita. *pure*, v pomenu tudi, kar, čeprav

fali – G 1: *ma sej so lepi puntoti kaj jim fali* G 2: *ma puntotu nič ne fali*; ita. *fallire*, v pomenu zgrešiti, fallo, v pomenu zmota, napaka, v navedenih primerih manjkati – npr. *kaj jim manjka*

paga – *ja ki nisem navajena tako veliko pago*; ita. *paga*, v pomenu plača

memorja – *memorje*; ita. *memoria*, v pomenu spomin. V SSKJ-ju izraza memoria/memorija sicer ni, so pa izrazi s sorodnim pomenom – memorirati.

vija – *in pol greš vija ne ki nimaš kaj*; ita. *via*, v pomenu stran, proč

šagra – *a pol ne bom vidla /ime/ in /ime/ na kašni šagri ta vikend*; ita. *sagra*, v pomenu vaška veselica. Izraz šagra najdemo tudi v SSKJ-ju s kvalifikatorjem narečno zahodno. Beseda ima izvor v latinskem izrazu *sacrare*, *sagra* pa pomeni spominski praznik ob posvetitvi cerkve (*"festa commemorativa della consacrazione di una chiesa"*; Dizionario etimologico online), kar se sklada s pomenom izraza šagra – vaški praznik ob cerkvenem zavetniku.

litro – *Dej šen litro da bodo vedli iz kje prihajajo ne*; ita. *litro*, v pomenu liter

ala – *če gremo zdej ala dva sedemsto recimo*; ita. *àla*, vzklik, pogosto ob izrazih spodbujanja ali ukazovanja, v podkrepitev izrečenega

alo – *alo čau*; ita. *àlo*, vzklik, pogosto ob izrazih spodbujanja ali ukazovanja, v podkrepitev izrečenega

Frazemi

Navedeni so frazemi, ki so dobesedno prevedeni v slovenščino ali so v izvornem, italijanskem jeziku.

košta eno uko z glave – *a ko kupiš košta eno uko z glave*; ita. *costare un occhio della testa*, v pomenu stane veliko

eno jajce od avta – *ker je eno jajce od avta*; verjetno po analogiji ita. *una merda di*, v pomenu nič od avta, slab avto, avto za nič, "smeti od avta"

ke bala – *ke bala dva mesca torej tri mesce bi se mogel čakati avto*; ita. *che balla*, v pomenu kako slabo, kakšna napaka

fa škifo – *ne moreš ga štet tle notri ma dobro fa škifo*; ita. *fare schifo*, v pomenu ni mi všeč, je odvraten, grd



Sl. 1/ Fig. 1: Fiat 600 (1955).

(ej) nula – *bog ne daj da greš na internet am pazit moraš kaj govoriš ... ej nula*; ita. *non permettersi nulla*, v pomenu nič si ne privoščiti

ke kavolo – *ufa ke kavolo jaz čem plavega pet vrat*; ita. *cavolo*, v pomenu nič, sploh nič, zanič

prendere o lašare – *nimam izbire to je prendere o lašare*; ita. *prendere o lasciare*, v pomenu vzemi ali pusti, ponudba, ki jo lahko sprejmeš ali zavrneš, ne moreš izbirati, kombinirati

ki se ne frega – *G 2: samo si si tam ne G 1: ja ben sej ki se ne frega*; ita. *chi se ne frega*, v pomenu koga pa briga, sploh me ne zanima

viva voče – *priprava za GSM je v bistvu una viva voče varjanta*; ita. *a viva voce*, v pomenu naglas, ustno, v navedenem primeru oprema za prostoročno telefoniranje ali glasna varjanta

mama mija – *ki ne moreš dobit toliko opreme notri mama mija*; ita. *mamma mia*, v pomenu moja mama, v čustveno zaznamovanih stavkih, izražanje začudenja, nestrpnosti, neprijetnosti, strahu

Ilustrativni primeri iz govorjenega korpusa govorcev Slovenske Istre

Dodajamo transkribiran posnetek dialoga med govorcema. Dialog je bil posnet 17. avgusta 2005. Prvi govorci je označen z G 1, gre za žensko, staro 26 let, ki ima končano visoko šolo in je vpisana na univerzitetni

študij. Njen materni jezik je slovenščina. Sama pravi, da se z italijanščino srečuje že, odkar pomni, in sicer se je je učila iz okolja, veliko tudi s pomočjo televizije (predvsem iz italijanskih risank in pesmi), v osnovni in srednji šoli se je tudi učila italijanščino kot jezik okolja. Stanuje v Kopru.

Drugi govorci je označen z G 2, star je 29 let, ima univerzitetno izobrazbo in je vpisan na podiplomski študij. Na delovnem mestu vodje prodaje je zaposlen tri leta. Njegov materni jezik je slovenščina, pogosto pa uporablja italijanščino, saj ima sorodnike, ki govorijo italijanščino kot prvi jezik (čeprav se sami opredeljujejo za Slovence in pravijo, da nimajo italijanskega izvora, italijanski jezik uporabljajo zaradi okolja), in je obiskoval srednjo šolo v italijanskem jeziku. Stanuje v Kopru.

Ostali govorci – trije, ki so se na mestu snemanja pojavili neposredno, ter dva telefonska klica – so označeni z G 3. Nihče od njih ni vplival na potek teme njunega razgovora. Celoten posnetek traja dobro uro, vmes so tudi daljše pavze. V prepisu so izpuščena imena podjetij ter osebna imena. Prepis nima ločil (razen vprašaja), velikih in malih začetnic, razen pri poimenovanih pripadnikov narodov ali krajev. Ohranjeno je le ime glasbene skupine, v katerem je vidna italijanska interferenca. Ležeče tiskani so tisti izrazi, pi katerih je opazna italijanska interferenca na slovenski jezik. Za označevanje so uporabljene naslednje transkripcijske oznake (Volk, Vičič, 2006):

<pavza> = premor, ki je trajal okrog 5 sekund in več
 <neraz> = nerazumljivo besedilo
 <ime> = nadomestilo za lastno ime
 <tj>beseda</tj> = beseda ali besedilo tujega izvora
 <nv>smeh</nv> = neverbalni dogodki, npr. smeh

<okr>OK</okr> = okrajšana beseda
 (opis) = dogajanje v ozadju
 – = lažni začetek ali okrnjena beseda
 <prekrivni govor>besedilo</prekrivni govor> = prekrivni govor

Primer 1

- G 2: ja <tj>ful</tj> opreme ne mislim je <tj>gadan</tj> avto in je lej tam dobro *jaz če ti nardim* eno testno vozilo kaj takega mislim da za dva in pol al še kaj mogoče še kaj manj mislim je se <tj>ful</tj> spleča mislim ampak to je <tj>fiat</tj> ne
- G 1: ja ja ja <okr>OK</okr>
- G 2: ne vem tisti ki so ki ga majo načeloma zadovoljni vsi brez problemov pol če gremo kaj več je pa je razred je <tj> fiat</tj>, <tj>peugeot</tj> <okr>C</okr> tri <okr>OK</okr> ale ne moreš ga štet tle notri *ma dobro <tj>faškifo</tj>*
- G 1: <tj>apunto</tj>
- G 2: al pa dvesto šest recimo je tle tudi ne ti ni tolko ne ə <ime> itak *pustimo jih stat* ki nimaš kaj gledat drugi razred potem so pa Japonci al pa kašna dobro še ko- še <tj>corsa</tj> je tle notri
- G 1: ne
- G 2: ne <tj>corso</tj>
- G 1: mammo zadosti dve v hiši
- G 2: aha
- G 1: *ne rabi tretje*
- G 2: ja pol pa začne ta razred malo boljših ne kot so al so <tj>tojota jaris</tj> al je <tj>suzuki swift</tj> al je <tj>jazz</tj>
- G 1: <tj>tojota jaris</tj> je premajhen za *tolko keša ki ga ma ki ga daš* kolko je dva milijona šeststo
- G 2: ja <tj>ben</tj> kaj in
- G 1: *ma* je majhen *tipo <tj>panda</tj>*
- G 2: in <tj>jazz</tj> kaj *ma* dob- ne ne ja <tj>swift</tj> je recimo tudi eno tašno *jajce* majhno <tj>mazda</tj> dva je tako *jajce*

Primer 2

- G 2: ker pri nas mislim teh avtov ne delajo več ne
- G 1: kaj res?
- G 2: *so končali <tj>sporting</tj> ja delat <tj>punto</tj> bojo še ma <tj>sportinga</tj> ne bojo delali*
- G 1: zakaj?
- G 2: verjetno zato ker prihaja novi <tj>punto</tj> ven
- G 1: a letos je nov točno in kašen <tj>stilo</tj> <neraz>
- G 2: ə ə ə je črne barve
- G 1: mah /nerazumljivo/
- G 2: ja *ma* je lep veš vem *ma* je samo ta samo ta je
- G 1: in kašno izbiro mi daš <nv>smeh</nv>
- G 2: ja nimam izbire to je <tj>prendere o lašare</tj>
- G 1: ufa <nv>smeh</nv> <tj>ke kavolo</tj> jaz čem plavega pet vrat <nv>smeh</nv> z <tj>empetriji</tj> <nv>smeh</nv>
- G 2: <nv>smeh</nv> mhm
- G 1: in tašnega tipa noter <nv>smeh</nv>
- G 2: <tj>pure</tj>
- G 1: sej <tj>pero</tj> *ma <tj>ful</tj>* lepo *ma-* to je ta maska? al je kašna druga
- G 2: ta ta
- G 1: <tj>ful</tj> lepa je
- G 2: mhm je drugačna ne <tj>ful</tj> kaj to
- G 1: kaj pomeni <neraz> priprava za <okr>GSM</okr>
- G 2: priprava za <okr>GSM</okr> je v bistvu una <tj>viva voče</tj> varjanta
- G 1: a kaj uni *ma* avtoradjo s cedejem <tj>empetri</tj>

G 2: ja to je oprema to je kot oprema

G 1: mhm

G 2: hm težko ker ker potem moramo it na kaj takega ne to je to <neraz> štiri kaj si hotla ti modrega kaj pride dvaaa štirsto cena po ceniku pol pa kar je še tle za testne ne

G 1: kaj potem?

G 2: kar je še za testno recimo popust pol to moram videt ne kaj se da nardit

G 1: kolko časa pa recimo bi se ga čakalo?

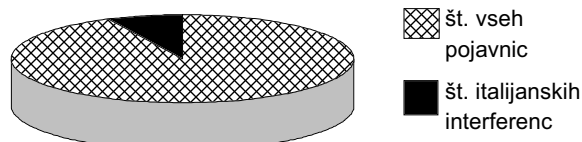
G 2: ə ə ə zdej tako če ma zdej mam tle dve varjante ne al ti ga jaz naročim tašen ko bi si ti hotela

G 1: ja

STATISTIČNA ANALIZA

V korpusu je vseh pojavnic (besed, zarekanj oziroma okrnjenih besed ter okrajšanih besed) 7181, od tega je italijanski vpliv viden pri 566-ih pojavnicah, kar predstavlja 7,9% pojavnic.

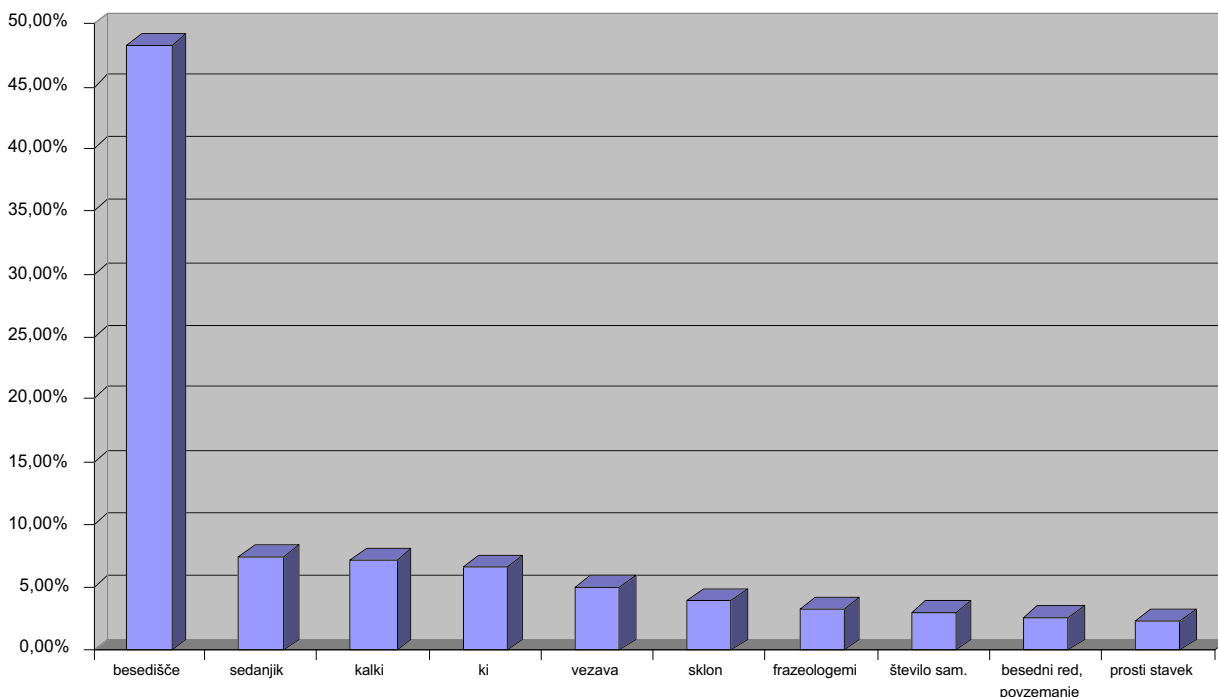
Ob tem je potrebno dodati, da nismo opazovali italijanskih interferenc na glasoslovni ravni. Največji vpliv je izkazan v kategoriji besedišča, 48,83%, pri ostalih kategorijah je vpliv bistveno manjši – pri uporabi sedanjika za dejanje v prihodnosti 7,53%, pri kalkih 7,24%, pri uporabi besedice *ki* 6,71%, pri vezavi s predlogi 5,12%, pri sklonskih oblikah 3,91%, pri frazemih 3,32%, pri številu samostalnika 3,01%, pri besed-



Sl. 1: Razmerje med številom vseh pojavnic in številom italijanskih interferenc v gradivu.

Fig. 1: The proportion of the number of all units and the number of Italian interferences in data.

nem redu in povzemanju 2,1%, pri prostem stavku 2,41%, pri ostalih kategorijah manj kot 1%.



Sl. 2: Italijanske reference glede na različne kategorije.

Fig. 2: Italian references according to different categories.

SKLEP

V prispevku so analizirani primeri, pri katerih ugotavljamo interference italijanskega jezika v slovenskem jeziku. Analiza temelji na gradivu korpusa spontanega govora dveh govorcev iz Slovenske Istre. Gre za prostor, kjer se že stoletja stikata slovenski in italijanski jezik in med katerima prihaja do medsebojnega vplivanja na različnih jezikovnih ravneh. Italijanske interference v analiziranem gradivu ugotavljamo na besedoslovni, oblikoslovni in skladenjski ravni. Po pričakovanjih je največji vpliv izražen na ravni besedišča, ki predstavlja skoraj polovico vseh interferenc v analiziranem gradivu. Ob tem se nam postavlja vprašanje, ali bi se rezultati razlikovali, če ne bi šlo za spontani govor ali če bi

govorca vedela, da se njun pogovor snema. Dokazano je, da prisotnost snemalnih naprav vsaj za nekaj časa ovira spontanost. Če imajo govorniki čas za pripravo besedila, ga izdelajo bolj skrbno in bolj upoštevajo knjižno normo, kar bi se morda odražalo tudi v manjšem številu italijanskih interferenc. Poleg tega spontani govorniki jezik ni normiran, zato smo včasih naleteli na velike težave pri ugotavljanju, ali gre pri posameznih primerih za značilnost govornega jezika ali izključno za interferenco italijanskega jezika. Vsekakor pa razprava pokaže nekatere značilnosti govornega jezika v neformalnem govornem položaju v Slovenski Istri, kjer se ta jezik razvija v skladu z zakonitostmi slovenskega govornega jezika in hkrati ob intenzivnem stiku z italijanščino.

ITALIAN LINGUISTIC ELEMENTS IN SPONTANEOUS SPEECH IN SLOVENE ISTRIA

Jana VOLK

University of Primorska, Science and Research Centre of Koper, SI-6000 Koper, Garibaldijska 1

e-mail: jana.volk@zrs.upr.si

SUMMARY

The article deals with the presence of Italian linguistic elements in spontaneous speech in Slovene Istria. In this area, the Slovene and Italian languages have been in contact for centuries, influencing each other on various linguistic levels. The article analyses spontaneous speech, which is not standardised; this sometimes made it difficult to establish whether certain analysed cases represented a feature of spontaneous speech or interference of the Italian language. The analysis was conducted on a corpus of spontaneous speech created on the basis of an audio recording of a conversation between a car salesman and a customer. The examples of interference were analysed on the levels of lexicology, morphology and syntax, and classified in the following sections: Noun Gender, Noun Number, Noun Case, Use of the Preposition "od", Linking with Prepositions, Comparison of Adjectives, Numerals, Personal Pronoun Replacing an Object Expressed by a Noun, Pronoun "ki", Use of the Infinitive, Use of the Present Tense for Expressing Future Time, Aspect, Reflexivity of the Verb, Word Order, Simple Sentence, Main Clause, Subordinate Clause, Calques, Lexis and Idioms. Most cases of Italian language interference were found on the level of lexis – they represent almost one half of the cases of interference from the material analysed. There emerges the question whether the results would have been different if the speech had been prepared in advance or if the two speakers knew their conversation was being recorded. It has been proven that the presence of recording devices can hinder spontaneity. If speakers have the time to prepare the text, they produce it more carefully and with more regard to the standards of the literary language, which in this case could have been perhaps reflected in a lower frequency of Italian language interference. Nevertheless, the aim of the present article is to point out some characteristics of the spoken language in an informal speech situation in Slovene Istria, where the language develops in conformity with the rules of the Slovene spoken language and at the same time in intense contact with the Italian language.

Key words: spontaneous speech, Italian language interference, spoken corpus, Slovene-Italian linguistic contact, Istria

LITERATURA

- Berce, S. (2001):** Italijanska slovnica – Grammatica italiana. Maribor, Obzorja.
- Cossutta, R. (1998):** Romanski vplivi v govorih slovenske Istre. Slavistična revija, 46/1–2. Ljubljana, Slavistično društvo Slovenije, 73–81.
- Dardano, M., Trifone, P. (1999):** Grammatica italiana con nozioni di linguistica. Bologna, Zanichelli Editore.
- Dizionario etimologico online.** <http://www.etimo.it/?term=sagra>.
- Fabjan Bajc, D. (1995):** Dve muhi na en mah. Slovensko-italijanski frazeološki slovar. Due piccioni con una fava. Vocabolario fraseologico sloveno-italiano. Gorica, Goriška Mohorjeva družba.
- Kotnik, J. (1965):** Slovensko-italijanski slovar. Vocabolario sloveno-italiano. Ljubljana, DZS.
- Logar, T. (1996):** Dialektološke in jezikovnozgodovinske razprave. Ljubljana, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša.
- Logar, T., Rigler, J. (1986):** Karta slovenskih narečij. Ljubljana, Avtotehna, Zveza organizacij za tehnično kulturo Slovenije.
- Lusa, O. (2004):** Le perle del nostro dialetto. Pirano, Comunita degli Italiani "Giuseppe Tartini".
- Manzini, G., Rocchi, L. (1995):** Dizionario storico fraseologico etimologico del dialetto di Capodistria. Trieste, Rovigno, Unione Italiana.
- Mikolič, V. (2002):** Slovene and Italian languages in contact in the ethnically mixed area of Slovene Istria. Annales, Series Historia et Sociologia, 12/2. Koper, Annales, 421–435.
- Mikolič, V. (2004):** Medkulturna pragmatika pri pouku slovenščine kot J2. Jezik in slovstvo, 49/3–4, 103–121.
- Ožbot, M. (1995/96):** Romanske jezikovne prvine v besedilu Rapsodija v treh stavkih Mirana Košute. Jezik in slovstvo, 41/7–8. Ljubljana, Slavistično društvo Slovenije, 379–385.
- Ožbot, M. (2005):** 'Vipavska dolina je mrgolela vojaštva': romanski jezikovni elementi v Rebulovem Nokturno za Primorsko. V: Lojzka Bratuž (ed): Rebulov zbornik. Trst, Gorica, Videm, Mladika/Mohorjeva družba/Slavistično društvo Trst – Gorica – Videm, 103–109.
- Skubic, M. (1997):** Romanske jezikovne prvine na zahodni slovenski jezikovni meji. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, (Razprava Filozofske fakultete).
- Skubic, M. (2004):** Prevzete besede in kalki na zahodnem slovenskem jezikovnem območju. Annales, Series Historia et Sociologia, 14/2. Koper, Annales, 315–322.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika (1997).** Ljubljana, DZS.
- Šlenc, S. (1997):** Veliki italijansko-slovenski slovar. Il grande dizionario italiano-sloveno. Ljubljana, DZS.
- Toporišič, J. (1992):** Enciklopedija slovenskega jezika. Ljubljana, Cankarjeva založba.
- Toporišič, J. (2000):** Slovenska slovnica. Maribor, Obzorja.
- Vitez, P. (1999):** Od idealnih jezikovnih struktur k strategiji realnega govora. Slavistična revija, 47/1. Ljubljana, Slavistično društvo Slovenije, 23–48.
- Volk, J., Vičič, J. (2006):** Pilotski projekt korpusa govornih besede. <http://jt.pef.upr.si/govor>.
- Zingarelli, N. (1999):** Lo Zingarelli minore. Vocabolario della lingua italiana. Bologna, Zanichelli.